

spalvos, blogai išdegta, atrodo, to paties laikotarpio kaip ir kapinynas. Antrojo lizdo keramika žiesta, rausvos spalvos ir skirtina jau II tūkstantmečio pradžiai.

Pirmą kartą kapinyne rasti geriamojo rago žalvariniai apkaustai. Juos sudarė siaura plokštelė, gaubusi rago angos kraštą ir profiliuotos taurelės pavidalo rago smaigalio apkalas.

Reikia paminėti ir geležines, žalvarines bei sidabrines diržų sagtis, kurių aptinkama vyrų kapuose. Vyrauja geležinės diržų sagtys. Jų rasta kapuose Nr. 57, 62, 64, 66, 93, 94, 98, deg. k. IV ir dvi atsitiktinės. Žalvarinių sagtelių buvo kapuose Nr. 73, 88 sidabrinių - kape Nr. 95 ir atsitiktinė.

Pabaigoje būtina pažymėti, kad visi geležiniai ir žalvariniai dirbiniai labai blogai išlikę, apaugę rūdimis, kartais negalima netik jų išmatuoti, bet ir skirti vienam ar kitam tipui.

Aleksiejus Luchtanas

Kapinyno ir gyvenviečių tyrinėjimai Pajautos slėnyje Kernavėje 1993 metais

VU A katedros ekspedicija tęsė įvairių laikotarpių gyvenviečių ir ankstyvojo geležies amžiaus plokštinio kapinyno Pajautos slėnyje tyrinėjimus (žr. ATL 1988 ir 1989 metais. V. 1990. P. 193-196; ATL 1990 ir 1991 metais. V. 1992. T. 1. P. 103-107). Į P nuo 1990 ir 1991 m. perkasų ištirtas dar 100 kv. m plotas.

Tirtas plotas yra arti J. Rickevičiaus vienkiemio ūkinių pastatų, tad kultūrinis sluoksnis šioje vietoje smarkiai apardytas ariant.

Seniausias kultūrinis sluoksnis siekia mezolitą. Tačiau 1993 m. surasta tik pavienių mezolito radinių sumaišytų su vėlesnių epochų radiniais. Kiek geriau išlikęs neolito kultūrinis sluoksnis - gelsvas, vietomis pilkas smėlis, esantis 30-40 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus. Šiame sluoksnyje aptiktas ovalo formos židynys, išsiskiriantis tamsesne smėlio spalva. Jame surasta titnago skaldos, netaisyklingų skelčių, smulkių perdegusių gyvulių kaulų. Matyt šioje PV kalvos dalyje būta akmens amžiaus būstų, nes ir anksčiau daugiau titnago dirbinių aptikta pietinėje tirtos perkastos dalyje, plotuose Nr. 1, 5, 6.

Pačioje žalvario amžiaus pabaigoje įrengus šioje vietoje plokštinį kapinyną, laidota daugiausia centrinėje kalvelės dalyje. 1993 metais kapai aptikti ir kalvos pakraštyje arčiau Neries, bet išsidėstę gerokai rečiau. Surasti 3 degintiniai kapai, kur mirusiųjų kaulai buvo supilti į paprastas negilias duobutes. Du kapai apardyti ariant ar perkasti vėlesnių ūkinių duobių ir tik vienas buvo nepalietas. Galimas dalykas, kad kapų būta ir rytinėje tirtos ploto dalyje, bet ten tarp vėlyvųjų ūkinių duobių surasti tik pavieniai degintiniai kaulai. Degintiniai kaulai švarūs, persijoti, beveik be angliukų, vienu atveju (kapas Nr. 23) į duobę supilta nemažai laužo pelenų, stambesnių degusių. Įkapės surastos kapuose Nr. 21 ir 23. Kape Nr. 23 buvo sutrupintas permaišytas su pelenais ir kaulais žalvarinis įvijinis antsmilkinis. Įdomi buvo kapo Nr. 21 įkapė ir pats kapo įrengimas: visi kaulai buvo supilti į nedidelę duobutę, ir juos dengė visiškai sunykusi medžiaginė kepuraitė, papuošta 67 pusapvalios žalvarinės vielos grandelėmis. Visi tyrinėti brūkšniuotosios keramikos kultūros kapai, kaip ir aptikti ankstesniais metais, priskirtini prie ankstyvojo geležies amžiaus.

Apie II-III a. po Kr. tyrinėta teritorija vėl buvo apgyventa. Iki IV a. čia egzistavo atviro tipo gyvenvietė. Šio laikotarpio

sluoksnis tirtame plote išliko blogai, jis permaišytas su vėlesnių epochų medžiaga. Sluoksnyje surasta ankstyvoji grublėta keramika, nedidelis kiekis puodų šukių lygiu ir gludintu juodu paviršiumi. Iš kitų radinių paminėtini moliniai, dvigubo nupjauto kūgio formos verpstukai ir geležinių ylių fragmentai.

XIII-XIV a. kultūrinis sluoksnis beveik visiškai nuartas. Radiniai aptikti tik velėnoje bei iki 20 cm gylio sluoksnyje po velėna. Tik tyrinėto ploto rytinėje ir šiaurės rytinėje dalyje buvo dvi didelės XIV a. ūkinės duobės. Apie 2,4 m skersmens ir 0,9 m gylio duobėje surasta degusių, perdegusio molio, žiestosios su bangelės ornamentu keramikos, stambių naminių gyvulių kaulų bei įvairių metalinių dirbinių. Paminėtini žalvarinės svarstyklių lėkštelės fragmentas, stambus pūstas juostinis žiedas, nedidelė apskrita plokštinė segė, puošta duobučių ornamentu, kvadratiniai skardiniai apkalėliai ir žalvarinės vielos bei skardelių nuolaužos. Matyti šioje vietoje XIV a. buvo juvelyro sodyba. Ateityje, tęsiant kapinyno ir gyvenviečių tyrinėjimus, tikslinga iširti J. Rickevičiaus sodybos kiemą bei teritoriją po ūkiniais pastatais.

Algimantas Merkevičius

Stanaičių kapinyno tyrinėjimai 1993 m.

VU A katedros ekspedicija 1993 m. tęsė archeologinius tyrinėjimus Stanaičių kapinyne, Vilkaviškio raj., Kybartų apyl., pradėtus 1983 m. MMT (žr. ATL 1982 ir 1983 metais. V. 1984. P. 79-80), tęstus VU LI katedros 1989 m. (žr. ATL 1988 ir 1989 metais. V. 1990. P. 83-85) ir VU AE katedros 1991 m. (žr. ATL 1990 ir 1991 metais. V. 1992. T. 1. P. 107-108).